

UN ANGLE CEC DE LA LITERATURA

LAURA FREIXAS

Començaré per l'autobiografia, que potser, ben mirat, és per on les dones hem de començar sempre, perquè partim d'experiències no elaborades, encara, per la cultura. Jo em vaig quedar embarassada l'any 1993. Fins aleshores, les vivències més intenses que havia conegut, com l'adolescència, l'ambició artística o l'enamorament, havien estat precedides i preparades per la lectura. *La Celestina*, *Werther*, *Amor de perdição*, *The catcher in the rye*, *El siglo de las luces*, *L'éducation sentimentale*, *Le Rouge et le Noir*, *Wuthering Heights*, *À la recherche du temps perdu...* il·luminaven unes experiències que jo vivia sabent com d'altres les havien viscudes i interpretades abans que jo. De l'embaràs, en canvi, res de res. Em recordo revisant els títols de la meua biblioteca, fent un cop d'ull als índexs de les revistes que fins aleshores havia llegit regularment –*Revista de Occidente*, *El Urogallo*, *Claves...*–, em recordo estranyada i irritada de no trobar-hi una sola paraula sobre maternitat, em recordo havent-me de refugiar als llibres i revistes que me'n parlaven, sí, però d'una manera que era la que menys m'interessava. Jo no volia (o no únicament) que m'informessin sobre bolquers, bressols, estries; jo volia compartir experiències, emocions, reflexions, ficcions i somnis. I això no ho vaig trobar.

Amb els anys, investigant, he arribat a una visió més completa. Personatges de mare, a la literatura anterior al segle xx, n'hi ha alguns, però solen ser secundaris (amb una gran excepció: la tragèdia grega). O bé, si són principals, tenen una tendència inquietant a caure en una de dues categories: àngels entregats en cos i ànima als seus fills (com a *La mare de Gorki* o *Le livre de ma mère* d'Albert Cohen, per citar els primers exemples que em vénen al cap) o dimonis (Doña Irene d'*El sí de las niñas*, Doña Perfecta, Madame Lepic a *Poil de carotte* de Jules Renard, *Bernarda*

Alba...). Caldrà esperar *Une mort très douce*, de Simone de Beauvoir (1964) per veure aparèixer personatges materns més complexos, veritablement humans.

Des d'aleshores, en la ficció o en les memòries, proliferen les mares, amb les aportacions de Waltraud Anna Mitgutsch, Carla Cerati, Carmen Martín Gaité, Esther Tusquets, Maria Barbal, Annie Ernaux, Soledad Puértolas, Elfriede Jelinek, Joyce Carol Oates... D'aquesta llista, crec que imparcial, és fàcil treure una conclusió evident: són les escriptores les qui han aportat a la literatura, entre moltes altres novetats que l'enriqueixen, el personatge de la mare.

Continuen, però, faltant moltes coses. En totes les autores citades, el punt de vista és el de la filla. De mares protagonistes que parlin en primera persona de les relacions amb els seus fills o filles encara no n'han aparegudes, o molt poc: a la tragèdia grega (*Les troianes*, *Medea...* tot i que Christa Wolf, considerant que la d'Eurípides era una visió esbiaixada, va escriure una altra *Medea*, més comprensible) o a les extraordinàries cartes de Madame de Sévigné, al segle xvii, a la seva filla. I falta, sobretot, l'expressió literària dels primers estadis de la maternitat. Textos com *Quadern d'una espera* de Carme Riera (1998) o *Le bébé* de Marie Darrieussecq són encara excepcionals. Si pensem que l'embaràs, el part, la relació amb el noutat... són experiències emocionals i físiques tan intenses com l'amor de parella i l'erotisme, sobre els quals, en canvi, s'han escrit tantíssims

milers de versos i de pàgines... comprendrem que això del patriarcat no és cap broma.

Laura Freixas. Escriptora (Barcelona, 1958). El seu últim llibre és l'autobiografia *Adolescència en Barcelona hacia 1970* (Destino, 2007). Acaba de publicar les antologies *Libro de madres* (ed. 451) i *Cuentos de amigas* (Anagrama).

Àngeles Serna. Artista valenciana (Ontinyent, 1973), llicenciada en Belles Arts, s'ha ocupat en diverses ocasions de la maternitat en la seua obra. Desenvolupa projectes relacionats amb el gravat i l'escultura on utilitza tècniques com la xilografia, el collagraph, el fotogravat i la ceràmica, a més de la fotografia i els suports digitals.

«EM RECORDO ESTRANYADA I IRRITADA DE NO TROBAR-HI UNA SOLA PARAULA SOBRE MATERNITAT. JO VOLIA COMPARTIR EXPERIÈNCIES, EMOCIONS, REFLEXIONS, FICCIONS I SOMNIS. I AIXÒ NO HO VAIG TROBAR»

A dalt, Ángeles Serna. *Dona matriu I*, 2007. Xilografia estampada en tela, mida planxa: 21 x 20 cm.

A la pàgina anterior, Ángeles Serna. *Dona equilibrista*, 2005. Fotografia, 13 x 18 cm.

A la pàgina anterior, a dalt, Ángeles Serna. *Navegar sense temor*, 2005. Sèrie «Tocar mare». Fotografia (fragment), 13 x 18 cm.